

N:o 161.

Ank. till Riksd. kansli den 22 maj 1907, kl. 8,30 f. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående rätt för Kalmar läns södra landsting att förvärfva postmästarbostället Stora Rör n:o 1 i Högsrums socken af Kalmar län.

(I. A.)

Uti en den 3 maj innevarande år till Riksdagen aflåten, till statsutskottet för förberedande behandling remitterad proposition (n:o 195) har Kungl. Maj:t, med åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att det såsom boställe för postmästaren i Stora Rör hitintills upplåtna kronotorpet Stora Rör n:o 1 i Högsrums socken af Kalmar län jämte därå uppförda, statsverket tillhöriga byggnader måtte af Kalmar läns södra landsting förvärfvas mot ersättning, som skulle bestämmas i den ordning, hvarom stadgades i förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866.

Departementschefen har i detta ärende till förberörda statsrådsprotokoll anfört följande:

»På framställning af generalpoststyrelsen förordnade Kungl. Maj:t den 9 november 1906, att postkontoret i Stora Rör i Högsrums socken på Öland skulle indragas med utgången af mars månad år 1907, hvarjämte Kungl. Maj:t förklarade sig vilja framdeles fatta beslut beträffande dispositionen af det såsom boställe för postmästaren upplåtna kronotorpet Stora Rör n:o 1.

Redan dessförinnan hade emellertid Kalmar läns södra landstings förvaltningskommitté uti en till generalpoststyrelsen ingifven skrift, hvilken af styrelsen till Kungl. Maj:t öfverlämnats, hemställt, att generalpoststyrelsen, under förutsättning att postkontoret komme att indragas, måtte hos Kungl. Maj:t göra framställning om aflåtande af proposition

till Riksdagen därom, att ifrågavarande postmästarboställe måtte för att användas till lokal för en folkhögskola på Öland få under hand förvärfvas af landstinget efter värdering i den ordning, som för expropriation af jord eller lägenhet funnes bestämd i förordningen den 14 april 1866. En folkhögskola skulle nämligen enligt samstämmiga beslut af Kalmar läns södra landsting och hushållningssällskap upprättas på Öland, och med hänsyn till läge, befintliga byggnader samt lämplig jord för anordnande af ett mönstersmåbruk skulle ifrågavarande postmästarboställe blifva en synnerligen lämplig lokal för en dylik högskola. Då storleken af det anslag, landstinget för ändamålet anvisat, vore bekant, syntes det emellertid önskligt, att lägenheten ej utbjödes å auktion utan finge af landstinget under hand förvärfvas.

Uti det underdåniga utlåtande, som Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kalmar län den 24 oktober 1906 afgifvit i fråga om förövande postkontors indragning, har Kungl. Maj:ts befallningshafvande tillika framhållit önskvärdheten af att bostället finge för det ifrågasatta ändamålet af landstinget förvärfvas.

Till följd af nådig remiss har kammarkollegium den 11 april 1907 i ärendet afgifvit underdånigt utlåtande samt därvid anført.

Jämlikt bestämmelse i nådigt bref den 19 december 1807 hade det på Öland i närheten af Borgholms kungsgård inrättade postkontor blifvit flyttadt till färjstället Stora Rör i Högsrums socken. Genom samma bref hade tillika förordnats, att invånarna i Ölands södra mot skulle, enligt eget åtagande, å tomt, som genom Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Kalmar län försorg borde utses, uppföra lokal för postkontoret och boningshus åt postmästaren. År 1808 hade för detta ändamål från kronoallmänningen vid Stora Rör utsynats en plan af ett tunnlands areal; och hade därå uppförts en byggnad, afsedd att inrymma såväl postkontor som bostad åt postmästaren. På därom gjord ansökning hade Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet genom utslag den 20 juni 1812 tillåtit dåvarande postförvaltaren S. W. Lidmark att å kronoallmänningen söder om posthuset till beteshage intaga ett område om 12 tunnland 16 kappland. Denna beteshage hade vid den genom nådigt bref den 29 oktober 1816 gillade och fastställda delning af kronoallmänningsmarkerna å Öland underlagts postförvaltaren Lidmarks då innehafvande boplan såsom postmästarboställe. Hela det sålunda tillkomna bostället hade därpå blifvit skattlagdt den 22 september 1819. I senast fastställda eller 1880 års jordebok för Kalmar län upptoges postmästarbostället bland kronoegendomar under allmän disposition

såsom Stora Rör n:o 1, ett kronotorp, och i 1901—1905 års taxeringslängder öfver fast egendom, för hvilken bevillning erlades inom Högsrums socken, vore bostället såsom jordbruksfastighet åsatt ett värde af 500 kronor. Den å bostället på grund af föreskrift i nådiga brefvet den 19 december 1807 af invånarna i Ölands södra mot uppförda byggnad skulle jämväl af dem underhållas. På framställning af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet hade emellertid genom nådigt bref den 23 mars 1855 förklarats, att, därest södra motets invånare inför häradsrätten i orten till postverket öfverläte äganderätten till berörda byggnad jämte den därtill hörande tomt, postverket skulle för den dåvarande postförvaltarens eller, såsom han då benämndes, postexpeditörens tjänstetid bekosta byggnadens underhåll, för så vidt sådant icke enligt författningarnas allmänna stadgande ålåge boställshafvaren, hvaremot efter dennes afgang den blifvande postförvaltaren såsom villkor för rättigheten att begagna lägenheten skulle vara skyldig att helt och hållet underhålla densamma, intill dess enligt laga syn behofvet påkallade nybyggnad, hvilken då borde af postverket bekostas. Vid sammanträde inför häradsrätten den 2 juli 1855 hade äfven södra motets invånare afstått sin ifrågavarande äganderätt till postverket. Sedermera syntes postverket hafva öfvertagit jämväl underhållsskyldigheten beträffande förenämnda byggnad.

Enligt uppgift från generalpoststyrelsen utgjordes de postverket tillhöriga byggnaderna vid postmästarbostället för närvarande af ett envånings boningshus af furu under tegeltak, brädfodratt och oljemåladt samt innehållande fem rum, kök, förstuga med mera äfvensom två vindsrum; en flygelbyggnad af furu under tegeltak, inredd till bryggghus med mera; ett hemlighus af bräder samt en källare af sten under tegeltak.

Såvidt kollegium hade sig bekant, syntes ifrågavarande boställe numera icke erfordras för något särskildt statsändamål. På grund af sin obetydliga areal syntes bostället vara att hänföra till sådana kronoegendomar, som enligt nådiga skrifvelsen till domänstyrelsen den 23 maj 1902 angående försäljning af åtskilliga kronoegendomar med mera kunde på offentlig auktion försäljas till den högstbjudande. Med hänsyn till det allmännyttiga ändamål, hvartill bostället skulle af landstinget användas, syntes emellertid det af landstingets förvaltningskommitté framställda förslag angående boställets förvärfvande under hand vara förtjänt af tillmötesgående från det allmännas sida.

På grund däraf hemställde kammarkollegium, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva, att Kalmar läns södra landsting

finge förvärfva det såsom boställe för postmästaren i Stora Rör upplåtna kronotorpet Stora Rör n:o 1 i Högsrums socken jämte därå uppförda, statsverket tillhöriga byggnader mot ersättning, hvilken bestämdes i enlighet med föreskrifterna i nådiga förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866.

Enligt hvad jag inhämtat har generalpoststyrelsen beviljat postmästaren i Stora Rör afsked med utgången af sistlidna mars månad, och står bostället, från hvilket den sista innehafvaren blifvit rätteligen uppsagd, numera till kronans förfogande. Bostället synes emellertid icke vara behöfligt för något särskildt statens ändamål, en uppfattning, hvarför jag vid förfrågan hos domänstyrelsen vunnit stöd.

Då åter det ändamål, hvartill bostället enligt landstingets förslag skulle användas, är af stor betydelse för hela Öland, men säkerhet ej förefinnes, att landstinget kan förvärfva egendomen, därest den utbjudes till försäljning å offentlig auktion, anser jag mig böra tillstyrka, att Riksdagens medgifvande inhämtas för att landstinget må under hand inköpa bostället.»

*Utskottets
yttrande.*

Af hvad departementschefen sålunda anfört framgår, att här föreslagna försäljning omfattar icke blott den tomt jämte å densamma uppförda byggnader, därtill äganderätten den 2 juli 1855 öfverlätits till postverket, utan äfven ofvanberörda från kronoallmänningen vid Stora Rör intagna område om 12 tunnland 16 kappland. Det senare området torde ostridigt vid fråga om dess afyttring vara underkastadt de enligt Kungl. Maj:ts och Riksdagens beslut gällande bestämmelser i afseende på försäljning af vissa kronoegendomar. Vid sådant förhållande synas domänstyrelsens och domänintendentens yttranden angående försäljningen hafva bort inforas. Oaktadt detta ej skett, har utskottet emellertid icke velat motsätta sig Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, mot hvilket utskottet i öfrigt icke haft annat att erinra än att, beträffande de vid försäljningen inflytande medlen, särskildt synes böra uttalas, att köpeskillingen skall, på sätt i liknande fall plägar äga rum, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må medgifva, att det såsom boställe för postmästaren i Stora Rör hitintills upplåtna

kronotorpet Stora Rör n:o 1 i Högsrums socken af Kalmar län jämte därå uppförda, statsverket tillhöriga byggnader må af Kalmar läns södra landsting förvärvas mot ersättning, som skall bestämmas i den ordning, hvarom stadgas i förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866, samt att köpeskillingen må, på samma sätt som köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark.

Stockholm den 21 maj 1907.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.
